Timișoara, 1895. Anul II. Nr. 174. Sâmbătă în 5 (17) August.

DREPTATEA

Apare în fie-care di de lucru la amiadi.

Prețul 10 fl. pe an (pentru străinătate 37 frci.) — Numeri singuratici 5 cr. — Taesa de inserțiuni: 1 cm.□ 1 cr., plus 30 cr. timbru.

Redactor responsabil: Dr. George Candrea.

Redacțiunea și Administrațiunea: Timișoara, cetate strada Zápolya (Temesvár, Festung, Zápolyagasse,) Nr. 41 Telefon (linia de stat Viena, Budapesta, Arad) Nr. 4.

De la Bruxella.

Timișoara, 17 August n.

Știrea cea mai nouă pe care ni-o aduce diariul maghiar »Magyarország« de astădi, este că membrii congresului de pace din Bruxella au hotărît cu *unanimitate,* față de cei trei români, ca congresul viitoriu sĕ se țină în Budapesta.

E foarte probabil, că din cuvênt în cuvênt știrea aceasta nu e esactă. Vor fi fost desigur mai mulți membri cari vor fi votat contra propunerei, ca sediul congresului viitoriu sĕ fie Budapesta. Aceasta însĕ nu schimbă întru nimic esența lucrului, — fapt e, că congresul de pace sĕ va ținè la anul viitoriu în capitala Ungariei.

Așa după-cum hotărîrea aceasta ni-se presentă, nu putem sĕ o interpretăm, de cât în defavorul causei noastre naționale, și aceasta cu atât mai vîrtos, cu cât încă de timp îndelungat s'a lucrat din partea noastră pentru ca sĕ împedecăm luarea acestei decisiuni.

În fața acestui fapt împlinit ni-se impune cu necesitate întrebarea, dacă nu erá cu mult mai cuminte, ca noi sĕ nu fim făcut causă *celebră* din ținerea sau neținerea congresului de pace în Budapesta?

Resultatul la care am ajuns ne dă potrivitul rĕspuns. Dacă de la început am fost hotărîți sĕ luptăm contra decisiunei acesteia, atunci trebuiá sĕ o facem, după a noastră credință, cu mai multă *energie.*

Într'unul din articolii nostri precedenți am fost accentuat, că parlamentul român nu este representat în anul acesta nici pe departe la congresul de pace în acea mĕsură, după cum ar fi cerut importanța causei.

Antagonistii nostri și în punctul acesta s'au arĕtat superiori nouă, — și au trimis ce au avut mai bun în luptă, — pentru-că ori-ce s'ar dice, un lucru stă mai presus de ori-ce îndoială, că contele Apponyi și Jókai Mór sunt două personagii cari nu sunt indiferente străinătății. Prin aceasta se 'nțelege, nu ne trece nici pe departe prin minte a detrage din valoarea acelor neobosiți luptători, cari țin cu ori-ce ocasiune, ca sĕ-și manifesteze nemărginita lor dragoste față de neamul românesc.

Dacă acum trecem la analisarea importanței ce o are faptul ținerei congresului de pace în Budapesta, atunci noi nu hesităm nici pe un moment a o declară de minimală.

E mai presus de ori-ce îndoială, că dacă noi românii nu căutam sĕ facem mare capital din cestiunea aceasta, lumea treceá la ordinea dilei. Acum tocmai din motivul importanței pe care noi am dat acestei afaceri, antagonistii nostri vor căutá sĕ o esploateze cât mai mult și mai îndelungat în defavorul nostru și a causei noastre

Încă de pe acum toată presa maghiară este pusă în mișcare pentru ca sĕ trimbițe în lume »marele triumf« al ungurilor la congresul de la Bruxella, și în același timp sĕ ne înfățișeze pe noi ca pe niște oameni, cari nu mai merită nici un feliu de credĕmênt înaintea străinătății.

Ne putem îndoí dacă străinătatea le va crede pe cuvênt, fapt însĕ e, că *noi* am dat acestei cestiuni o importanță, pe care erá bine sĕ *nu* o dăm. De altmintrenea cestiunea naționalităților nu va dispărè de la ordinea dilei și nu-și va perde din gravitatea sa nici atunci, când congresul internațional de pace se va ținè în Budapesta.

La tot casul pentru noi rĕmâne un lucru neesplicabil: că oameni cuminți și de inimă, cari s'au pus în serviciul păcei, au acceptat ideia de a ținè la anul congres în capitala unei țeri unde numai pacea nu domnește. Dacă oamenii congresului de pace urmăresc cu seriositate scopuri humane și nobile, atunci erá natural, ca dînșii sĕ refuse propunerea maghiarilor și sĕ nu vină în capitala lor până când acestia nu vor fi făcut tot posibilul, ca sĕ mulțămească popoarele, cari în diua de astădi poartă o luptă formală contra asupritorilor lor pentru a se putè afirmá de ceea-ce ele sunt.

Acest avertisment dat în fața Europei stăpânitoriror nostri, ar fi fost un »memento« la adresa lor, care și în casul când n'ar fi avut alt resultat de cât aceasta postpunere a capitalei lor, totuși n'ar fi întârdiat de a face o adâncă impresiune asupra oamenilor bine-cugetători.

Aceasta însĕ nu s'a făcut, — ci s'a făcut tocmai contrariul, ceea-ce s'ar esplicá astfel, că membrii congresului de pace sunt de acord cu ceea-ce sĕ severșește în diua de astădi în Ungaria.

Fără îndoială, că noi știm sĕ apreciem și motivele de complesanță de cari vor fi fost conduși membrii congresului atunci, când au primit, ca Budapesta sĕ fie locul de întrunire a congresului viitoriu. În fața scopului măreț de care trebue sĕ fie condus congresul, asemenea considerațiuni puteau însĕ imposibil sĕ fie dătătoare de ton.

Într'o țeară, unde ura de rasă, brutalitatea, violentarea și asuprirea sunt ridicate la maxime de guvernare, congresul de pace, după cea mai intimă a noastră bunăcredință nu aveá ce căutá.

Brutalitatea și asuprirea și violentarea sunt noțiuni, cari nu încap în sfera noțiunei de *pace.* Așa judecăm noi. Membrii congresului de pace au judecat altcum, și de aceea ni-se pare nouă, că »pacea« congresistilor de la Bruxella este un paradox.

Voci de presă despre congresul naționalităților.

„*Deutsche Zeitung*“, foaia antisemiților național-germani din Viena se ocupă într'un lung articol cu congresul naționalităților. Dice că după „splendida manifestațiune“ din Budapesta, nime nu poate trage la îndoială esistența cestiunei de naționalitate în Ungaria.

Sașilor le face grele imputări pentru-că acestia n'au luat parte, ear' cunoscutele „proteste“ ale lui Iovici et Comp le reduce la adevĕrata lor valoare.

„Dacă alianța naționalităților“, dice D. Z. „se va ținè strict de punctele programului de acțiune comun, atunci aceasta alianță, pe care nu o putem aprobá îndestul, va ajunge la resultatele cele mai splendide.“

*

„*Münchener Allg. Zeitung*“ publică o lungă corespondență din Sibiiu, despre ținuta sașilor față de „congresul naționalităților“. O mare parte a sașilor ardeleni, dice corespondentul, despre congresul naționalităților și despre acțiunea comună a românilor, sêrbilor și a slovacilor are de tot altă părere, de cât „*Siebenbürgisch-deutsches Tageblatt*“. Acestia țin de o procedură îngrijitoare prevenienta ce conducĕtorii sașilor o observă față de cercurile dirigente din Budapesta, fiind-că aceste cercuri, fidele ideei „divide et impera“, înstrăinează naționalitățile una de alta, și le ațîță la atacuri reciproce.

*

„*Kronstädter Zeitung*“ scrie în cestiunea congresului naționalităților următoarele: „Cele trei naționalități, cari și-au serbat înaintea ochilor autorităților și ai opiniunei publice sĕrbătoarea lor de înfrățire; cari s'au aflat și unit în lupta pentru esistință — au de a înregistrá un mare succes. Și dacă succesul nu se va afirmá inmediat, totuși ele au dovedit una, că adecă nu lucră în secret, pre cum susțin dușmanii lor, ci spun pe față, ce voiesc și cum au de gând sĕ ajungă la aceea, la ce tind. Naționalitățile au nimicit toate învinuirile și defaimările, au compus un program detaiat, care cuprinde dorințele și aspirațiunile lor, cari toate stau esclusiv pe basa legilor fundamentale ale statului. Guvernul maghiar, care de mult timp este surd față cu cestiunea naționalităților, presa maghiară, care neagă cu totul esistința cestiunei naționalităților, — nu vor mai putè vorbi în mod atât de despretuitoriu despre compatrioții lor de diferite limbi.“

*

„*Siebenbürgisch - Deutsches - Tageblatt*“: Pe lângă cea mai mare bunăvoință nu li-se poate încuviințá participanților la congres dreptul, ca ei sĕ se țină de representanții naționalităților nemaghiare din Ungaria. Ei n'au primit mandat nici măcar de la acelea naționalități, în numele cărora au vorbit, cu atât mai puțin de la alte naționalități. Despre programul lung formulat în congres se poate dice cu tot dreptul: „Mai puțin ar fi fost mai mult“. Numitul diariu desvoltând apoi cestiunea limbei și amintind faptul, că în congres s'a eschis cu totul limba germană și maghiară, ca limbi de pertractare, admițêndu-se numai cea română, sêrbă și slovacă, — dice, că „pre cum Sașii nu sunt înțeleși cu tirănia unei limbi (maghiare), chiar așa și cu atât mai puțin se pot încăldí pentru o tirăniă întreită“.

*

„*Bistritzer Zeitung*“: Cu toate, că raporturile de timp sunt favorabile, totuși nu ne facem mari speranțe despre congresul naționalităților, mai ales în ce privește schimbarea cursului din partea guvernului față cu politica noastră națională. Șovinismul este încă atât de puternic, în cât un congres al naționalităților nu-i poate conturbá cercurile. Noi sașii n'am luat parte la congres.

Nu ne permite aceasta punctul nostru de vedere foarte deosebit, în ce priveste dreptul public, și mai ales faptul, că noi recunoaștem uniunea Ardealului cu Ungaria. Dar' și esperințele făcute în ultimii ani vorbesc contra participărei. Ani de-arêndul am fost noi în parlament aproape singurii luptători pentru drepturile naționalităților și astfeliu am servit șovinismului cu victime. Recunoștință și mulțămită pentru aceasta nu am aflat la naționalitățile conlocuitoare cu noi.

*

„*Kronstädter Tageblatt*“ publică în numĕul sĕu de ieri o declarațiune a deputatului săsesc *Adolf Zay*, în care acesta voind sĕ resfrângă o știre a lui „*Neues Pester Journal*“, că la congres ar fi luat parte *din partea Sașilor* dl *Edmund Steinacker*, — dice următoarele: „Sașii stau absolut departe de convocarea și ținerea „congresului naționalităților“, și absolut nimeni nu are nici o urmă de drept a-i representá la congres, nici măcar ca „neoficios“. Ce a căutat și ce rol a jucat dl Steinacker la „congres“ înainte sau după culise, nu știu; numai atâta știu sigur, că dl Steinaker se va fi ferit de-a jucá la „congres“ pe representantul Sașilor, cu atât mai mult, că deputația lui a avut un finit tragic, deoarece alegĕtorii sĕi l'au provocat categoric sĕ-și depună mandatul. Dl Steinacker și acum, ca și de altădată face politică cum îl taie pe el capul.“ Zubsemnat *Zay*.

Din Selagiu.

Serbări culturale în Șimlĕu.

Raport special al „Dreptății“.

Șimlĕul-Silvaniei, 14 August n.

După congresul naționalităților am plecat din Budapesta direct la Șimlĕu. De și foarte obosit, de și în Pesta aveau sĕ urmeze serbările acelea mai intime, cari din obiceiu urmează în totdeauna după câte un „eveniment politic“ românesc, — am riscat a mĕ mai supune unei călătorii de vr'o 15 oare, și am plecat pe neobservate din mijlocul prietinilor, pe cari îi revĕdusem, și cari întruniți într'o cameră de la „Hotel Național“, în momentul plecării mele se apucaseră chiar de lucru, ca sĕ vestiască lumii, cum a decurs congresul naționalităților, — erau tot publicisti.

Acum, câ-s a patra di în Șimlĕu și re-privesc asupra celor vĕdute și audite aici, nu numai că nu-mi pare rĕu, dar' mĕ simt foarte ispitit de a mĕ numí „un tiner foarte cu minte“, că după ședința congresului am plecat inmediat aici. Căci aici am aflat nici mai mult, nici mai puțin, de cât un alt congres, *congresul institutiunilor culturale din Selagiu.* Eată despre aceasta vreau eu sĕ raportez, și cer, — contra obiceiului meu, — atențiunea cetitorilor, asigurându-i, că vor aflá aici nu vorbe, nu resoluțiuni, ci — fapte.

*

Sfințirea bisericei.

Nu numai ordinea cronologică, ci și însĕmnătatea lucrului îmi impune sĕ raportez în primul loc despre sfințirea bisericei. Biserica aceasta în piața cea mare a Șimlĕului, avĕnd o posiție foarte frumoasă. În fața bisericei stă institutul de credit *„Silvania“* simbolisând astfeliu douĕ puteri mari concentrate în Șimlĕu. La spatele bisericei se află curtea și casa parochială, în care locuește vicariul Alimpiu *Barbulovici,* bravul vicariu al Selagiului. Biserica reparată de nou s'a îmbrăcat din luntru într'o haină foarte frumoasă, modernă, decorată cu picturi artistice.

Actul sfințirei l'a îndeplinit, ca delegat al episcopului diecesan, vicariul Barbulovici asistat de mai mulți preoți, dintrĕ cari mi-am însĕmnat pe protopopii: Demetriu *Coroianu* (Tășnad), Teodor *Pop* (Ortelec), apoi parochii Vas. *Pătcaș* (Er-Hotoan), Titu *Trif* (Cehi), Aurel *Orian* (Cizeriu), Grațian *Florița* (Cățelul românesc), Vas. *Cristea* (Giurtelec), Ambrosiu *Bulsan* (Mălăghia), Greg. *Sima* (Coșeiu), Laur. *Sima* (Marin), Al. *Sima* (Periceiu), Aureliu *Petruca* (Crasna), Stefan *Sabo* (Vălcău), Ioan *Vasvári* (Bârseu de sus), Greg. *Simon* (Stîrciu), Vas. *Vajda* (Chiștelec).

La $7^1/_2$ s'a făcut sfințirea apei, apoi actul sfințirei bisericei. Dup'aceea s'a celebrat cu mare pompă sfânta liturgie, care s'a sfîrșit la 10 oare. În decursul acesteia corul tinerimei selăgene, teologi și studenți, a esecutat cântările sub conducerea dlui V. *Oros,* jurist. La liturgie corul a cântat liturgia compusă de *Dima.* Domnul vicariu Barbulovici a ținut o vorbire ocasională foarte potrivită și pătrunsă de focul entusiasmului, care caracterisează pe căruntul preot.

Adunarea generală a despărțemîntului „Asociațiunei Transilvane“.

Despărțemêntul al XVI al Asociațiunei, numit „selăgian-chiorean“ își are sediul în Șimleu, și conducĕtoriul lui este părintele vicariu *Barbulovici.* Adunarea despărțemêntului s'a ținut în biserică. Punct la 12 oare, în fața unui numĕros și distins public președintele *Barbuloviciu* a deschis adunarea cu următoriul

Cuvênt de deschidere.

»*Semnalul timpului nostru e progresul!*«
Pet. rom. din 10 Aug. 1860.

Știința își datează originea sa de la leagănul omenimei, pentru-că pre cum trupul nu poate trăí și nu se poate desvoltá fără nutremênt corĕspundetoriu, așa nici spiritul, care dă vieața trupului, nu poate fi fără de nutremênt; ear' nutremêntul sufletului, după religiune, e — știința. Însĕ pre cum bărbatul se desvoaltă din infantele cel din fașie și trece prin multe fase și straformări, până ce devine la etatea de maturitate: așa și știința la început ni-s'a înfățoșat în fașie, după aceea a crescut la vêrsta juneței și adi o salutăm toate popoarele grupate în jurul ei în etatea bărbăției. La început și-a ales omenimea cutareva limbă spre a dá espresiune cugetărei și simțemintelor sale, care nu erá proprietatea esclusivă a cutărui neam, ci proprietatea comună a întregei omenimi.

În timpurile vechi ale omenimei știința nu a fost proprietatea tuturor claselor omenești, ci privilegiul castelor alese; așa, că până când unii bărbați ai anticității, a căror avênt științific în limbile classice: elină și latină, servește de isvor și pentru savanții moderni, ceealaltă parte a plebei zăceá cu comorile ingeniului și a simțemintelor inimei abrutisate în întunecimea neguroasă a *neștiinței totale.*

Dar' a resărit soarele libertăței preste orisonul omenimei și prin focul sĕu cel divin aprins de geniul popoarelor *a topit cătușele ruginite ale sclaviei* nu numai de pe corpul fisic, ci și de pre *spiritul popoarelor;* prin puterea sa magică a sfărmat murii chinezi ai separatismului și privilegielor dejositoare de demnitatea omului, ca schinteia Dumnedeirei și a elanului spiritului omenesc; *a decretat* terenul științei *de domeniu comun* al întregei omenimi.

Tot zefirul cel cald al libertăței a topit și sloii de ghiață îngrămădiți de seclii întunecimei de pre *inima popoarelor* și a deșteptat în sinul lor *spiritul și conștienta demnităței naționale.* Acest spirit puternic, care fiind-că este efluxul conștienței și al voinței *de a fi și de a trăí,* s'a desvoltat într'un factor puternic, care a dis sentința, că *fie-care popor în limba sa trăește* și până atunci are drept de a trăí, progresá, înflorí și a-și croí viitoriu, până când își presentează *fructele* spiritului sĕu *în costumul limbei naționale.*

Acest factor puternic, care a pășit în fruntea omenimei ca un al doilea Mentor și regeneratoriu al popoarelor, cel dintâiu cap de operă, care l'a presentat lumei, acest factor *a fost și este* arondarea popoarelor pe terenul culturei limbei naționale, convingêndu-le, că limba națională *cea suptă din peptul mamei* e nutremêntul cel mai corespondetoriu al spiritului *și e materialul unic al farului științei,* care e chiămat a *străbate* prin toate păturele societăței omenești și fie-cărui neam până la glia țeranului popor, care sub durata seclilor *desastroși* erá osândit numai ca sĕ scalde brazda pămêntului în sudoarea cruntă a feței sale, ear' dulceața razelor științei erá întercată de la coliba lui cea scundă.

Spiritul libertăței, cugetărei și al limbei naționale a adus la maturitate în sinul popoarelor *conștiința individualității naționale,* care nu numai, că nu trage părete despărțitoriu întrĕ popoare, ci ca *mână dreaptă* le *înfrățește.* De oare-ce un neam *eluptat* la conștienta demnităței și individualităței sale se poate însoțí, înfrățí și înprietiní spre a fecundá terenul științei cu sudorile spiritului sĕu numai cu un alt neam, care e conștiu de demnitatea și misiunea sa culturală. Poporul adi se poate presentá în concertul popoarelor Europei civilisate nu numai în vestmênt străin, ci și în costumul *limbei sale naționale* țesut din firele simțemintelor inimilor și a ingeniului propriu. Limba națională a făcut accesibilă știința și cultura pentru poporul țeran delăsat în *întunecimea neștiinței.*

Bărbați providențiali, pre cari Dumnedeul popoarelor din când în când îi ridică din sinul fieștecărui neam spre continuarea opului regenerări neamului omenesc și a poporului, au devenit la convingerea cam probată prin analele istoriei, că pre cum un corp fisic-organic numai atunci e sănĕtos, viguros și promite vieață, dacă sângele circulează prin toate mădulările corpului, așa și corpul moral-organic al unui neam numai așa se poate desvoltá sănĕtos și robust și e plin de vitalitatea promițetoare de viitoriu, când *spiritul științei și al culturei străbate prin toate mădulările* corpului moral al *neamului,* adecă și prin poporul țĕran.

S'au convins bărbații providențiali, că pre cum duraveritatea unui edificiu numai atunci poate *bravá* viscolele elementelor furioase *dacă e provĕdut* cu un fundament solid cimentat: așa și edificiul moral al culturei unui neam numai așa va fi durabil și în stare de a se luptá cu desastrele furtunelor, dacă ve avè de fundament *cultura poporală* solid și binecimentată.

Atari bărbați providențiali a ridicat Dumnedĕu și din neamul nostru pe anteluptătorii literaturei române și ai culturei poporului român în *nemuritorii* Șiuluțiu, Șaguna, Cipariu și Barițiu. Acesti architecți dibaci, pătrunși de iubirea neamului lor, din care i-a înălțat Dumnedĕu la nivelul dignităței, științei și culturei, privind cu ochi scăldați în lacrimi și cu inimă sfâșiată de suspinuri la *starea poporului român, au depus peatra fundamentală* a literaturei române și a culturei poporului țĕran român, cimentându-o prin vederile pĕtrundĕtoare ale ingeniului lor prevĕdĕtoriu în viitoriul neamului, și cu simțemintele inimei învăpăiate de dorul fericirei aceluiași, cădind cu sudorile împreunate cu ale altor bărbați de inimă fundamentul „Associațiunei Transilvane pentru literatura română și cultura poporului român.“

Au trecut 3 decenii de când s'a urdit clădirea acestui edificiu cultural (4 Nov. 1861), care are menirea sublimă de a scutí sub aripele sale pre toți fiii națiunei române. Un edificiu cultural nu e opul alor 3 decenii, ci se recer generațiuni până când ajunge la înălțimea pretinsă de misiunea lui și sĕ se consolideze spre a putè bravá furtunele timpurilor. *Al nostru, al tuturor Românilor e acest edificiu, prin urmare ne incumbe datorința sfântă fie-căruia și tuturora a conferi la construirea aceluia cu material din averea noastră și ciment din sudorile spiritului nostru, ca sĕ'l încingem spre a-i asigurá viitoriul cu cinctura solidarităţii, unindu-ne în simțiri, cugete și fapte.*

Oare stadiul și înălțimea la care a ajuns clădirea acestui edificiu cultural este document despre interesarea noastră față de renașterea neamului nostru român prin cultură? Oare conferit'am unul fiește-carele, care am supt dulcea limbă din peptul maicei noastre națiuni române, baremi un fir de

Foișoara „Dreptății“.

Sonet.

(Evei).

VI.

Când ți-am șoptit cuvêntul de iubire
Dintâiu, si ți-am jurat credință ție,
Visam că nesfêrșită o sĕ fie
A vieței mele sfântă fericire!

O! traiu senin și blând de poesie,
Că scurtă-ți fû frumoasa nălucire . . .
Isvor de chin, — amară despărțire,
Vai! inima cum mi-ai sdrobit'o mie!!

Nădejdea sfântă a vieței mele, 'n tine,
Iubire necuprinsă, a fost depusă,
Și tu 'mi erai isvorul fericirei . . .

Adi scormonind cenușa amintirei,
Vĕd c'am rĕmas din vremile apuse
Ca îngropat de viu între ruine!

Emiliu Sabo.

Din scrisorile lui Napoleon I.

(Continuare.)

10 Ianuariu. — Mi-se spune, că plângi mereu! Ei! Ce rușine! Dacă plângi pentru ori-ce, mĕ faci sĕ cred, că n'ai nici curagiu, nici caracter. Mie nu-mi plac fricoșii; o împĕrătească trebue sĕ aibă curagiu.

23 Ianuariu. — Întoarce-te la Paris . . . Poate că și eu voiu fi cât mai curênd acolo. Îmi vine sĕ rîd când dici, că ți-ai luat bărbat, ca sĕ fiți împreună. Eu în ignoranța mea credeam, că femeia erá destinată pentru bărbat, ear' bărbatul pentru țeară, pentru familă și gloriă. Eartă-mi ignoranța mea . . . Crede-mĕ, că pentru mine este un sacrificiu sĕ te știu departe de mine.

În 21 Februariu 1807 îi scrie Iosefinei la Paris:

„Cu plăcere am cetit, că ai fost la operă. Du-te cu ocasiune și la teatru, totdeauna în logea imperială.“

1 Martie. N'asculta relele ce ți-se raportează. Nu te îndoí nici odată de sentimentele mele.

17 Martie. — Scumpa mea, te reg nu te duce în teatre inferioare sau în loge particulare. Poți visitá numai eele patru teatre mari și totdeauna în logea imperială. O împĕrătească nu poate merge unde merg alte persoane private — păstrează-ți rangul.

10 Maiu. — Nu înțeleg ce-mi spui de corespondențe ce le-ași avè cu dame.

Iubesc numai pe Josefina mea bună, blândă, caprițioasă, care știe sĕ facă și neînțelegerile plăcute, așa cum face ori-ce lucru... Doresc sĕ prânzești numai cu persoane cari erau introduse de mine.

În 18 Iuliu Napoleon scrie nĕcăjit.

„Se poate, ca 'n una din nopțile viitoare sĕ sosesc la St. Cloud, plin de gelosie. Ferește-te.“

Câteva dile mai târdiu sosì la Paris. O scrisoare adresată cu o lună înainte fiicei sale vitrege Hortensia, cu ocasiunea perderei ce avusese prin moartea copilului ei, încă este interesantă din punct de vedere al vieții familiare.

16 Iuniu 1807. — Mi-se spune, că nu-ți mai face nimic plăcere — că ești indiferentă pentru ori și cine. Am observat din tăcerea ta. Nu faci bine, Hortensia. Nu-mi făcuseși alte promisiuni? Băiatul a fost totul pentru tine? Mamă-ta și eu nu suntem nimic! Adio, fiica mea, fii viselă, și împacă-te cu soartea. Păstrează-ți sănĕtatea pentru ca sĕ-ți poți împliní datorințele. Soția mea este întristată, nu-i face mai mare supĕrare.

Treideci de luni dup'aceea, în Decembre 1809, divorțul se pronunțase. Napoleon se purtá față cu Josefina cu cel mai mare respect. Câte-odată 'i scriá și chiar o visitá cu a doua lui soție. În 22 Maiu 1811 astfeliu îi anunță nașterea fiilui sĕu:

„Scumpa mea, am primit scrisoarea ta

năsip la construirea aceluiaşi? Dacă vom luá în consideraţiune deoparte setea de cultură, de care a ars în trecut sufletul neamului românesc, şi dacă vom bilanţá multifarele lipse ale lui şi pretensiunile ce le ridică spiritul timpului faţă de fie-care neam, care voieşte a cuprinde loc în concertul popoarelor Europei civilisate, — trebue sĕ recunoaştem, că nici percentul datoriei nu l'am împlinit faţă de cultura neamului nostru şi mai vĕrtos a iubitului nostru popor ţeran.

Clădirea unei aripi a acestui edificiu cultural architecţii aceluiaşi desemnaţi de mama naţiune ni-au încredinţat'o noue Românilor din cadrul despărţĕmêntului XVI, Sĕlăgian-Chioran al „Associaţiunei Transilvane pentru literatura română şi cultura poporului român".

La lucru dar' fraţilor! Sĕ nu stăm cu braţele încrucişate pe sin, ci se ne facem fieşte-care datorinţa noastră sfântă faţă de mama noastră dulce: *naţiunea*, şi de poporul nostru ţeran, care ni-a conservat printrĕ vitregitatea timpurilor clenodiele cele mai scumpe: limbă, virtuţi strămoşeşti şi numele ce'l purtăm. Sĕ ne uităm împregiurul nostru şi vom vede, că toate popoarele pe întrecute lucră şi asudă spre înălţarea edificiilor culturale ale neamului lor. Sĕ nu stagnăm nici un minut! Pentru-că adi, în timpul electricităţii şi al telefonului, stagnarea e soră dulce cu regresul.

E drept, că se aşteaptă de la noi sacrificiul material, sacrificiul inimei şi al spiritului, dar' oare nu ne sacrificăm noi de multe-ori puterile spirituale şi materiale pentru lucruri, cari nici urmă nu lasă după sine, până când sacrificiul dat pe altariul culturei naţionale va înaintá starea spirituală şi materială a neamului şi poporului nostru şi va eternisá numele naţiunei noastre în concertul popoarelor Europei civilisate.

Adi, când toate popoarele civilisate se grupează în giurul altariului culturelor naţionale şi se sacrifică toţi până la unul pentru înălţarea limbei şi a numelui lor la nivelul cât de înalt al culturei, oare acel român, care nu va conferí sacrificiul cât de modest pe altariul culturei române ridicat prin „Associaţiunea Transilvană", oare este el demn sĕ mai poarte numele de Român?

Noi, cari trăim adi, judecăm trecutul, vedem, că umbrele chiarificate ale bărbaţilor neamului nostru, cari prin sudorile lor ne-au croit şi netedit cărarea culturei, pot stá înaintea tribunalului opiniunei publice a presentului cu feţe vesele, că şi-au făcut datorinţa după împregiurările grele, între cari au trăit.

Pre noi cesti presenţi ne va judecá viitoriul, că oare întru cât am călcat pe urmele predecesorilor nostri, şi că oare ce am lucrat şi ce am sacrificat pentru continuarea opului măreţ al regenerării neamului şi poporului nostru ţeran prin cultură.

Că oare de 34 ani, de când neamul românesc lucră la construirea edificiului culturei noastre române, oare întrat'am în cuadrul barem al membrilor ordinari ai „Associaţiunei Transilvane pentru literatura română şi cultura poporului român"?

Noi după cuviinţă ne-am înfăţoşat în vestminte sĕrbătoreşti la acesta adunare, oare îngrijitune-am ca şi mama noastră naţiune sĕ se poată presentá în costum corespundĕtoriu culturei naţionale în strălucitul concert al popoareler Europei civilisate?

Mi-se umple inima de bucurie sufletească, când îmi pot scăldá nu numai ochii corporali, ci şi ochii spirituali în privelişteа acestei strălucite adunări, pentru-că stând în faţa DVoastre stau în faţa naţiunei mele. Sunt convins, că aţi alergat la aceasta sĕrbătoare culturală, ca sĕ ni-se îmbrăţoşeze simţurile inimei, sĕ ni-se uniască cugetele, sĕ ne consolidăm principiile şi convingerile împreunate. Spre a conlucrá din resputeri şi noi fiii naţiunei române din cuprinsul acestui despărţĕmênt, spre înaintarea scopului sublim al »*Asociaţiunei Transilvane*«, care e ridicarea nimbului literaturei noastre şi regenerarea iubitului nostru popor ţeran prin cultură.

Drept aceea vĕ salut cu un „bine aţi venit", şi implorând ajutoriul harului ceresc preste lucrările dilei noastre de adi — am onoarea a dechiará şedinţa de deschisă.

Străinătate.

Situaţiunea în Bulgaria. (Sofia, 16 August). Diariul lui Caravelov, *Zuame*, referitoriu la fusiunea partidului radoslavist cu cel stambulovist se declară astfeliu: „Dacă Radoslavov crede, că are mai tare căpăţină de cât Stambulov, va putĕ acuşi face o probă tot acolo, unde s'a tăiat capul fostului despot". — Diariul lui Radoslavov, „Narodni Prava" observă, că procuratura ar fi trebuit sĕ inacţioneze acest articol, pentru-că acela e adevĕrată provocare la asasinat.

(Belgrad, 16 August). În fruntea partidului anti-rusesc din Bulgaria s'au pus *Petcov*, *Radoslavov* şi *Grecov*. În corpul oficeresc bulgar creşte mereu dispoziţiunea anti-rusească.

(Londra, 16 August). „*Standard*" raportează preste Berlin, că toate marile puteri doresc resolvarea pacinică a cestiunei bulgare. Din incidentul trecerei la ortodoxie a prinţului Boriş ţarul ca naş va lăsá sĕ fie representat prin un plenipotenţiat al sĕu şi va trimite în Bulgaria un representant permanent. După acestea recunoaşterea principelui Ferdinand va fí cestiune numai de timp.

Din parlamentul englez. (Londra, 16 August.) Mesagiul de tron prin care s'a deschis sesiunea noului parlament, constată cu bucurie, că n'a obvenit nici o complicaţiune internaţională, carea sĕ fi periclitat pacea europeană. Face amintire de pacea japano-chineză, regretă atrocităţile din Armenia şi spune, că în urma întrevenirei Angliei, Franciei şi Rusiei sultanul lucră la un project de reforme, cari sĕ împedece repetarea disordinelor. La fine enuncie că din considerare la timpul înaintat ar fi recomandabil sĕ se lase desbaterea projectelor mai importante pentru sesiunea viitoare.

În casa lordilor ministrul-president *Salisbury* declară, că cu privire la Armenia cabinetul sĕu a acceptat politica guvernului precedent, şi-şi esprimă speranţa, că silniciile faţă de creştinii din Armenia nu se vor repetá. Sultanul încă n'a aderat la proposiţiunile puterilor, dar' se speră, că aceasta va urmá în curĕnd. Sultanul ştie, că nici un stat nu voieşte mai mult de cât Anglia, ca imperiul turcesc sĕ se susţină, dar' ar comite o mare greşeală, dacă n'ar acceptá propoziţiunile puterilor, fiind-că anarchia imperiului turcesc numai primejdioasă poate fi pentru subsistinţa lui.

În casa de jos se primeşte cu 237 voturi contra 77 propunerea lui Webster pentru înaintarea actelor referitoare la deţinerea deputatului Daly. — *Legh* propune un project de adresă la mesagiul de tron, spriginit de Robertson.

În decursul desbaterei ministrul de finanţe *Balfour* face în privinţa politicei esterne declaraţiuni de acelaşi sens cu declaraţiunea lui Salisbury în casa lordilor. — *Redmond* presintă un project de resoluţiune, care cere de la guvern desluşiri cu privire la reformele despre posesiunile irlandeze şi restituirea arĕndaşilor irlandezi alungaţi. — *Dillon* face amandamentul, că aceste desluşiri sĕ se deie încă în decursul sesiunei actuale.

Balfour declară că în privinţa aceasta nu e de lipsă sĕ se înainteze camerei projecte încă în sesiunea actuală, dar' le promite pentru sesiunea viitoare.

În decursul discuţiunei *Tanner* întrerumpe pe Hartington cu espresiuni vătĕmătoare. E îndrumat la ordine, dar' ne-voind sĕ-şi retragă espresiunile ofensătoare, la propunerea ministrului Chamberlaine e dat afară din sală. — Se depărtă strigând, că cu mai mare bucurie easă, de cât cu care a întrat în cameră, apoi ajungĕnd la uşă se întoarce spre Chamberlaine şi-i strigă: Ju Ià! Judă!

După acest incident desbaterea se amână pe şedinţa proximă.

Cronică.

Timişoara, 17 August n.

Pentru societatea „Petru Major". Tinerimea acad. română din Braşov şi jur învită la petrecerea cu dans ce se va ţinĕ, în favorul soc. „Petru Maior" a stud. rom. din Budapesta, Sâmbătă, în 12 (24) August a. c. în sala Hotelului „Central Nr 1." Începutul la 8 oare seara. Biletele: de persoană 1 fl., de familie (4 persoane) 2 fl. 50 cr. de studenţi 50 cr., se pot procurá la libr ăria Ciurcu şi seara la cassă. Ofertele marinimoase se primesc cu mulţumită şi se vor cuitá pe cale diaristică. Damele sunt rugate a se presentá în toilete simple. În pausă se va jucá din partea tinerimei academice „Căluşeriul" şi „Bătuta". — Comitetul arangiatoriu.

Himen. Domnul Dimitrie *Vancu*, funcţionariu la banca „Timişiana", anunţă cununia sa cu amabila domnişoară *Hersilia*, fiica domnului Ioan *Istin*, paroch în Mehala. Celebrarea cununiei va avĕ loc Duminecă la 20 August st. v. la oarele 4 d. a. în biserica gr. or. rom. din Mehala.

Fidanţare. Ni-se anunţă, că Domnul George *Lerca* şi-a încredinţat de fiitoare soţie pe domnişoara Maria, fiica domnului Constantin Miu din Cacova.

Moarte subită. Stefan *Hauck*, colaboratorul intern a lui „Temesvarer Zeitung" pe când voiá a seară sĕ meargă la redacţiune, a cădut jos şi a rĕmas inmediat mort. Sĕrmanul om, care numai el ştiá cu cât nĕcaz şi trudă îşi căştigá pânea de toate dilele, suferiá de batere de inimă. Chiar mai în dilele trecute se plângeá, că sĕ simte foarte rĕu şi că abia poate umblá din causa baterilor de inimă. Fie-i ţĕrina uşoară!

Falsificare de cambiu. Mare sensaţiune a produs la *Varşovia* o falsificare de cambiu în valoare de 600,000 de ruble. Dauna o are fabrica de zăhar de acolo. Falsificătorii au dispărut.

Ciocnire de trenuri. După cum se telegrafează din *Bruxella*, trenul de persoane Bruxella-Ostende s'a ciocnit cu un tren de povară. Conducĕtorul trenului a murit inmediat, un călăuz şi un maşinist au fost răniţi grav. Călĕtorilor nu li-s'a întĕmplat nimica.

Mai nou.

Conferinţa din Bruxella.

„*Magyarország*" în numĕrul sĕu de adi are următoarea depeşă:

Bruxella, 16 August.

Şedinţa plenară de adi a congresului cu toate voturile contra celor trei voturi ale delegaţilor români a designat Budapesta ca sediu al congresului pentru anul viitoriu. După vorbirile lui *Jókai*, *Urechiă* şi a contelui *Apponyi*, presidentul *Debache* mulţumind membrilor a declarat conferenţele de încheiate.

*

Faţă de manifestul delegaţilor români contele Apponyi a făcut o declaraţiune, în carea mişcările românilor din Ungaria le cualifică de *lesă majestate*.

La escursiunea de eri a congresiştilor senatorul *Urechiă* a declarat jurnalistilor, că îşi va dá toată silinţa spre a împedecá ca la anul congresul sĕ se ţină la Budapesta. „Noi", dise, „nu putem merge acolo, unde sunt asupriţi mii şi mii de cetăţeni ai nostri, unde românii nu au nici chiar drept electoral ca maghiarii, unde românii sunt închişi, fiind-că au voit sĕ presinte domnitoriului plângerile lor."

Prindĕnd şi *Apponyi* vorbă cu jurnaliştii de sus a dis:

„Valachii pot sĕ aibă unele pretensiuni juste, acelea însĕ nu le vom luá în considerare până atunci, până când agitaţiunea se aţită din afară, până când corporative românii pretind drepturi ca acelea, ca *sĕ fie stat în stat*. De altfeliu la noi valachii nu sunt asupriţi. În censul electoral numai în Ardeal este deosebire, şi cu privire la aceasta cercurile politice maghiare sunt hotărîte, ca în toate ţinuturile censul sĕ fie egal. *Credeţi-mi, că Ungaria e una din cele mai liberale state din Europa.* Faţă de români Ungaria în cei din urmă dece ani a arĕtat o paciinţă dumnedeiască. Se poate în fine, că abusuri administrative sĕ fi obvenit, dar' fiţi convinşi, că dacă românii şi-ar înaintá plângerile pe cale constituţionale, acelea de sigur ar fi luate în considerare.

La Băseşti.

Dnul George Pop se află de Luni a casă la Băseşti. Dilnic este bineventat de preoţi şi popor. De present petrec acolo: vicariul Şimleului D. *Barbulovici* şi vicariul Năsĕudului D. dr. *Papp*, care a bineventat pe badea Ghiţă în numele clerului sĕu.

şi-ţi mulţumesc. Copilul meu este gras şi sănĕtos. Cred că va eşí om din el. Are fruntea mea, gura mea şi ochii mei. Sper că-şi va împliní datorinţa, căreia este destinat.

Josefina erá în câtva estravagantă şi nepăsătoare. Napoleon îi făcuse o rentă anuală şi la anul 1813 îi scrie:

Sunt supĕrat pe tine din causa datoriilor. Te rog sĕ nu mai faci. Din contră, aşi dorí sĕ puni de-o parte câte un milion pe fie-care an, ca sĕ-ţi poţi înzestrá nepoata când se va măritá. Adio, draga mea. Scrie-mi, că eşti bine. Mi-se spune că te-ai îngrăşat ca o Normandeză.

În anul următoriu se întĕmplă catastrofa. Napoleon scriá către fratele sĕu tocmai în prediua întrărei aliaţilor în Paris:

„Nu-mi părăsí copilul, şi adu-ţi a minte, că prefer mai bine sĕ-l ştiu aruncat în Seina, de cât cădut în mânile inimicilor Franciei. Întĕmplarea lui Astyanax captiv în mânile Grecilor mi-se păreá totdeauna col mai tragic fapt din toată istoria.

Ear' în prediua plecărei sale de la Fontainebleau spre Elba, scrie soţiei sale Luiza:

„Adio, buna mea Luisă. Poţi contá pe curagiul, liniştea şi afecţiunea soţului tĕu. O sărutare micului prinţ — "

Nu se mai întâlní, nici cu soţia sa nici cu micul prinţ. Iosefina murí în timpul, cât erá la Elba; ear' Maria-Louise nu făcú nici o încercare sĕ-l acompanieze nici la Elba nici la St. Helena. Micul prinţ a fost educat de Austriaci şi a murit în vĕrsta de douĕdeci şi doi de ani.

—*arya*.

Invitare la abonament.

Începênd cu 1 Iuliu st. v. *prețul de abonament al diariului „Dreptatea“* s'a **redus** de la **12 fl.** la **10 fl. pe an.**

Astfeliu manținênd ținuta noastră cea vechiă, calmă, solidă și objectivă întru toate, susținênd toate legăturile noastre cari până acum ni-au făcut posibil de a dá în mâna cetitorilor diariul celor mai proaspete informațiuni, vom face acum, ca diariul nostru sĕ fie și cel mai eftin cel mai ușor de abonat.

Cât despre timpul apariției, »Dreptatea« va apărĕ și mai departe în fie-care di de lucru la amiadi.

După acestea invităm la abonament cu următoarele prețuri:

Pentru monarchiă:

Abonamentul anual costă	fl. 10·—
„ semestral	„ 5·—
„ treilunar	„ 2·50
„ lunar	„ 0·85

Pentru România și străinătate:

Abonamentul anual costă	Frci 37·—
„ semestral	„ 18·50

Abonații vechi sunt rugați a se provocá la numĕrul sub care au primit până acum foaia, ori sĕ lipească adresa pe cuponul mandatului.

Abonenții noi sunt rugați a scrie adresa corect și legibil.

Abonamentele se fac mai cu înlesnire prin m a n d a t e p o s t a l e. Domnii abonați sunt rugați a însemná pe cuponul mandatului timpul pentru care trimit abonamentul.

Amintim și la acest loc, că diariul nostru se va trimite numai acelor abonați, cari au s o l v i t î n a i n t e abonamentul și numai pre acel timp pre care au solvit.

Abonamentele se trimit la adresa administrațiunei diariului „Dreptatea“ în T i m i ș o a r a, (Temesvár, Zápolyagasse,) Nr. 41.

Redacțiunea și Administrațiunea diariului „Dreptatea“.

Bursa de Budapesta din 16 August 1895.

Datoriă de stat:

Renta de aur ung. 100, 500, 1000 (sc. de d.)	5%	123 50
„ „ „ „ 10.000 „	4%	—.—
„ „ coroane ung. „	4%	99.50
Obl. căilor fer. orient. 1876 „	5%	126.75
„ „ „ de stat, 1889, aur. „	4½	129.—
„ „ „ „ „ „ arg. „	4½	101.75
Obl. cu premii ung., din 1870, 100 fl. buc.		140.50
„ „ „ „ „ „ 50 „ „		140.—
Obl. de desdaun. regal., am., ung. (sc. de d.)	4½%	100.75
„ „ „ „ croate „	4½%	102.50
Bonuri rur. ung. „	4%	96.25
„ „ croate „	4%	97.—
Obl. regul. Tisei (Seghedin)	4%	143.75
„ hipot. croate, 100	5%	—.—
Asemnatele cas. de stat. 6 luni 100		—.—
Datoria de stat. com., hărtiă, Mai-Oct.	4²/₁₀	98.75
„ „ „ „ „ Febr.-Aug.	4²/₁₀%	98.75
„ „ „ „ arg. Jan.-Jul.	4²/₁₀%	98.50
„ „ „ „ „ Apr.-Nov.	4²/₁₀%	98.50
Renta de aur austr. (sc. de d)	4%	122.50
„ în coroane		98.50
Datoria de stat austr. 1854. 250 fl.	4%	149.—
„ „ „ „ 1860. 500 „	5%	147.50
„ „ „ „ 1860. 100 „	5%	158.25
„ „ „ „ 1864. 100 „		193.—
„ „ „ „ 1864. 50 „		198.—
Obl. oraș. Budapesta 1890	4½%	100.15
Obl. c. fr. bulg.	6%	122 —
„ cu prem. sêrb. 100 fr.	3%	40.—
„ „ „ „ „ „ (stamp. austr.)	3%	40.75
„ soc. p. reg. Temeș-Bega	5%	140.—

Monede.

Galbenul ces. și reg. tesc.	5.95
„ „ „ „ verig.	5.92
„ austr.-ung. de 8 fl.	9.93
„ de 20 franci	9.93
20 marce	12.25
Lira de aur turcească	—.—
Argintul austr. și ung.	—.—
100 marce germ. în papir	61.25
„ „ „ de bancă pr. 31 Iuniu	—.—

Bance.

Banca anglo-austriacă 120	170.—
„ pe acții Budapestană 100	129.50
„ „ „ a capitalei I emis. 100	98.—
„Hermes“ intreprind. de bani 200	—.—
Banca de credit fiumană 80	126.50
„ „ „ gen. ung. 200	—.—
„ „ „ „ „ din 15 Iuliu	435.75
„ „ „ pe acții Budast. 50	55.—
„ „ „ austriacă 160	—.—
„ „ „ „ din 4 Iuliu!	351.50
„ industrială I ung. 150	197.—
„ „ și comerc. ung. 100	—.—
„ „ „ „ „ din 15 Iuliu	112.50
„ croat-slavon. 100	—.—
„ de credit ung. 200	116.—
„ „ „ „ vechiă 100	—.—
„ „ „ „ II emis. 15 Iuliu	241.25
„ comercială ung. pestană 500	1132.—
„ com. și industr. bpestană 100	—.—
„ de credit fonciar centrală 500	590.—
„ croată de escompt 200	—.—
„ de escompt și zarafiă ung. 400 K.	—.—
„ „ „ „ „ 15 Iuliu	259.—
„ austro-ungară 600	1000.—
„ „Unio“ 200	—.—

Sorțuri private.

Imprumutul oraș. Viena din 1874, 100	174.50
Sorțuri din Buda 40	60.—
„ „ „ (st. austr.) 40	61.—
Sorturi reun. „Jó-sziv“ 2	3.30
„ „ „ (st. austr.) 5	3.50
„ crucea roșie 5	12.—
„ „ „ (st. austr.)	12.50
Obligațiunile basilicei 5	9.75
„ „ (st. austr.)	10.25
„ crucea roșie italian. 25 lire	12.75
„ „ „ „ (st. austr.)	13.—
Instit. de cred. austr. 100	198.—
Crucea roșie austr. 10	19.—
Sorți Pálffy 40	59.20

S'a tipărit în tipografia Heinrich Uhrmann în Timișoara.